

ABU-Corona veiligheidsprotocol arbeidsmigranten

Versie 5 juni 2020

Wat is het doel en de focus van het protocol?

De ABU hecht eraan dat ook tijdens de coronacrisis arbeidsmigranten in Nederland veilig kunnen blijven wonen, werken en reizen, en toegang hebben tot zorg. Dat is van belang voor de arbeidsmigranten zelf, voor de veiligheid van iedereen en voor het draaiend houden van de vitale sectoren. Dit protocol heeft als doel om hiervoor handvatten te bieden. Uitgangspunt van dit protocol zijn de geldende adviezen en maatregelen van het RIVM en de Rijksoverheid.

Enkele maatregelen zijn vanaf 1 juni versoepeld, maar de algemene richtlijn blijft dat personen zoveel mogelijk thuis moeten werken. Voor de meeste arbeidsmigranten is dit echter geen mogelijkheid en daarom beschrijft het protocol de situaties waarin er wel sprake is van werken op locatie, woon-werkverkeer en gezamenlijke huisvesting. Naast de onderwerpen die in het protocol worden besproken, zijn ook voor arbeidsmigranten logischerwijs de algemene RIVM-adviezen en adviezen van de Rijksoverheid van toepassing, betreffende onder andere hygiënische voorschriften, en het zoveel als mogelijk houden van 1,5 meter afstand.

Voor wie is het protocol?

Het protocol beoogt werkbare handvatten te bieden aan zowel uitzendondernemingen, arbeidsmigranten als andere partijen in de keten, zoals inleners, huisvesters en lokale overheden. Een aanvullend en sector-overstijgend protocol voor arbeidsmigranten is wenselijk, vanwege specifieke onderwerpen die relevant zijn voor arbeidsmigranten: de gezamenlijke huisvesting, het woon-werkverkeer, het veelal werken op werklocaties waar veel mensen bij elkaar werken, en het reizen van en naar het thuisland. Daarnaast zijn niet alle arbeidsmigranten de Nederlandse taal machtig en is het wel belangrijk dat zij goed op de hoogte zijn van de geldende adviezen.

Hoe is het protocol tot stand gekomen?

Het inhoudelijke fundament van dit protocol wordt gevormd door het concept *Corona veiligheidsprotocol arbeidsmigranten* van de Stichting van de Arbeid en geldende maatregelen en richtlijnen van de Rijksoverheid en het RIVM. Daar waar geen eenduidigheid is rond overheidsbeleid, verwijzen we naar corona-sectorprotocollen van gespecialiseerde branches, zoals de vervoersbranche. Daar waar nodig en wenselijk, hanteren we aanvullende richtlijnen die extra veiligheidswaarborgen en zekerheden bieden.

Het conceptprotocol van de stichting is integraal getoetst op veiligheidsaspecten door het RIVM. Het document is nog niet gepubliceerd, vanwege onder meer discussies tussen verschillende overheden over de vraag of arbeidsmigranten onder voorwaarden meetellen als gemeenschappelijk huishouden. De ABU pleit er sinds het begin van de coronacrisis richting overheden voor om arbeidsmigranten die in vaste samenstellingen wonen onder strenge voorwaarden als een gemeenschappelijk huishouden te zien.

De Rijksoverheid schrijft al dat werknemers en ook specifiek arbeidsmigranten huishoudens delen¹. Daarentegen sluiten meerdere burgemeesters per definitie uit dat arbeidsmigranten een gemeenschappelijk huishouden kunnen vormen, ongeacht strenge voorwaarden over vaste samenstellingen en een beperkt aantal personen. Weer andere burgemeesters bevestigen juist dat arbeidsmigranten onder voorwaarden een huishouden vormen.

In het belang van de veiligheid van arbeidsmigranten, de handvatten die werkgevers en arbeidsmigranten nodig hebben om de veiligheid te borgen en de maatschappelijke erkenning voor het vaak vitale werk dat arbeidsmigranten verrichten in Nederland, wil de ABU vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid niet langer wachten met het publiceren van duidelijke regels rondom veilig werken, wonen, vervoeren en zorg.

Het voorliggende *ABU-Corona veiligheidsprotocol arbeidsmigranten* is opgedeeld in vier thema's: veilig werk, veilig wonen, veilig vervoer en veilige zorg. Zodra het protocol van de stichting wordt bekrachtigd, worden ABU-leden hierover geïnformeerd. In geval van wijzigingen in overheidsrichtlijnen, zullen protocollen worden aangepast.

---

¹ Zie onder andere: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid/documenten/publicaties/2020/04/03/vragen-en-antwoorden-voor-werknemers-engels> en <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/afstand-houden>

Veilig werk

Werkgevers en arbeidsmigranten hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een veilige werksituatie. Hierbij wordt uitgegaan van goed werkgeverschap en goed werknemerschap. Arbeidsmigranten die een cruciaal beroep uitoefenen of in een vitale sector werken, zoals de voedselsector, werken in de belangrijkste beroepen die we nu nodig hebben om de samenleving draaiende te houden.

Richtlijn	Verantwoordelijk
De werklocatie moet voor elke werkende voldoen aan de RIVM- en arborichtlijnen ² . Er wordt gezorgd voor een gezonde en veilige werkomgeving voor de arbeidsmigrant. Voor arbeidsmigranten geldt onverkort het sectorale protocol.	Inlener, werkgever
Voer een beleid dat gericht is op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden.	Inlener, werkgever
Elke arbeidsmigrant heeft één duidelijk corona-aanspreekpunt voor vragen, informatie en meldingen.	Inlener, werkgever
Werkgevers spelen een actieve rol bij het onder de aandacht brengen van de geldende Nederlandse maatregelen. Regels hangen bij de ingang van het bedrijf en worden binnen herhaald. Hierbij wordt rekening gehouden met werknemers die geen Nederlands spreken. Er wordt regelmatig gecheckt of alle arbeidsmigranten op de hoogte zijn van de regels. Arbeidsmigranten laten het aan hun corona-aanspreekpunt weten als er onduidelijkheid is over de richtlijnen.	Inlener, werkgever, werknemer
Er is extra aandacht voor groepen arbeidsmigranten die (op)nieuw het land binnenkomen. Hierbij wordt goed gelet op hun gezondheid en eventuele quarantainemaatregelen die betrekking hebben op het land van herkomst.	Inlener, werkgever, werknemer
Arbeidsmigranten die werken in een contactberoep worden geacht zich te houden aan de aanvullende voorschriften betreffende contactberoepen ³ .	Werknemer
Arbeidsmigranten dienen naar vermogen zorg te dragen voor hun eigen veiligheid en gezondheid en die van hun collega's.	Werknemer
Arbeidsmigranten nemen de volgende richtlijnen in acht: <ul style="list-style-type: none"> Blijf thuis als je de afgelopen 24 uur een van de volgende (ook milde) symptomen hebt: neusverkoudheid, hoesten, benauwdheid of koorts. Blijf thuis als iemand in jouw huishouden koorts (vanaf 38°C) en/of benauwdheidsklachten heeft. Als iedereen 24 uur geen klachten heeft, mag je weer naar buiten. Blijf thuis als iemand in jouw huishouden positief getest is op het coronavirus (COVID-19). Omdat je tot veertien dagen na het laatste contact met deze persoon nog ziek kunt worden, moet je thuis blijven tot veertien dagen na het laatste contact waarop deze persoon nog besmettelijk was. Blijf als je het coronavirus hebt gehad (vastgesteld met een laboratoriumtest) minimaal zeven dagen thuis na de uitslag van de test. Blijf thuis zolang je in thuisisolatie bent, omdat je direct contact hebt gehad met iemand waarbij het coronavirus is vastgesteld; 	Werknemer
Voor arbeidsmigranten werkzaam in cruciale beroepen of vitale processen geldt dat zij met verkoudheidsklachten of bij een zieke huisgenoot soms wel kunnen werken. Zij overleggen zo nodig met de werkgever.	Werknemer, inlener, werkgever

² Zie <https://www.rivm.nl/> en <https://www.arboportaal.nl/>

³ Zie hiervoor: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/werk/contactberoepen>. Gebruik de gezondheidscheck voor wanneer arbeidsmigranten thuis dienen te blijven: <https://www.rivm.nl/documenten/gezondheidscheck-contactberoepen-0>. Zie hier de handreiking voor de veilige heropening van bedrijven en instellingen: <https://www.rivm.nl/handreiking-veilige-heropening-bedrijven-en-instellingen>.

Veilig wonen

Veel arbeidsmigranten worden door de werkgever gehuisvest, vaak samen met andere arbeidsmigranten. Wanneer twee tot negen arbeidsmigranten gedurende ten minste veertien dagen in een vaste samenstelling in een woonsituatie verblijven, dan is er sprake van een gemeenschappelijk huishouden⁴. Hiervoor gelden de RIVM-regels voor huishoudens. Het gebrek aan kwalitatief goede huisvesting is een groot probleem. Daarom is het onder andere belangrijk dat vakantieparken open blijven voor arbeidsmigranten. Als een arbeidsmigrant in Nederland werkt en buiten Nederland woont, zijn de richtlijnen in het land van de huisvesting leidend voor de woonsituatie⁵.

Richtlijn	Verantwoordelijk
Beperk het aantal bewoners per huis en zorg er zoveel als mogelijk voor dat de samenstelling van bewoners per huis niet wijzigt.	Verhuurder, werkgever
De verhuurder en bewoners zorgen gezamenlijk voor een optimale hygiëne. In veel gevallen is de verhuurder hierbij verantwoordelijk voor de schoonmaak en de bewoners dragen daar zo goed mogelijk aan bij door de RIVM-richtlijnen in acht te nemen. In gezamenlijke woonruimtes worden de deurklinken, trapleuning en andere grepen regelmatig schoongemaakt. Hierbij wordt met name aandacht gegeven aan de gedeelde ruimtes zoals douche/toilet, keuken en woonkamer. De verhuurder verstrekt handzeep en papieren handdoekjes.	Verhuurder, werkgever, bewoner
Werkgevers zetten zieke arbeidsmigranten niet uit de huisvesting. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van verhuurders, werkgevers en overheden om te voorkomen dat arbeidsmigranten die ziek worden of van wie het werk stopt in de huidige situatie op straat komen te staan. Personen zonder woonruimte komen in aanmerking voor noodopvang bij de centrumgemeente. Zij dienen zich te melden bij het toegangslotet voor maatschappelijke opvang van de centrumgemeente.	Verhuurder, werkgever, overheden
Arbeidsmigranten delen met maximaal één ander persoon een slaapkamer. Waar mogelijk en gewenst heeft elke arbeidsmigrant een eigen slaapkamer. ⁶	Verhuurder, werkgever
Als de werkgever huisvesting faciliteert voor de arbeidsmigrant, dan informeert de werkgever de arbeidsmigrant over de geldende RIVM-richtlijnen en maatregelen van de Rijksoverheid in de eigen landstaal. De van toepassing zijnde maatregelen zijn beschikbaar in de huisvesting.	Verhuurder, werkgever
Als de arbeidsmigrant zelf huisvesting regelt, dan zijn arbeidsmigrant en verhuurder er samen verantwoordelijk voor om de RIVM-richtlijnen en maatregelen vanuit de Rijksoverheid toe te passen.	Verhuurder, bewoner
De verhuurder zorgt, in overleg met inleners en werkgevers, waar mogelijk voor quarantainelocaties of, indien dat niet mogelijk is, voor de nodige voorzorgsmaatregelen (conform RIVM-maatregelen) in de woning waar deze bewoner woont.	Verhuurder, werkgever

⁴ De Stichting van de Arbeid en diverse andere organisaties vragen het ministerie van SZW met andere betrokken ministeries en lokale overheden z.s.m. een eenduidige definitie bekend te maken.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/03/14/coronavirus-communicatiemiddelen-preventie-en-publieksvragen-anderstalig>

⁶ Het nationale huisvestingstekort van 120.000 tot 150.000 gecertificeerde bedden voor arbeidsmigranten (februari 2019, bron SNF en Expertisecentrum Flexwonen) maakt het in normale tijden zelden mogelijk om arbeidsmigranten eigen slaapkamers te bieden. Eventuele maatregelen rondom aparte slaapkamers voor arbeidsmigranten in coronatijden leiden onherroepelijk tot hogere verhuurprijzen door huisvestingspartijen, hogere huurprijzen voor arbeidsmigranten, een groter huisvestingstekort voor deze groep, en daardoor meer arbeidsmigranten die overgeleverd worden aan de grillen van de woningmarkt. De ABU vindt dit maatschappelijk zeer ongewenst en pleit sedert jaren voor een structurele oplossing die wordt gedragen door onder meer de Stichting van de Arbeid: meer huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten en daarmee ook betere kwaliteit en betaalbaarheid.

<p>Arbeidsmigranten nemen in de huisvesting de volgende richtlijnen in acht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blijf thuis als iemand in jouw huishouden koorts (vanaf 38°C) en/of benauwdheidsklachten heeft. Als iedereen 24 uur geen klachten heeft, mag je weer naar buiten. • Blijf thuis als iemand in jouw huishouden positief getest is op het coronavirus (COVID-19). • Blijf thuis als iemand in jouw huishouden koorts (vanaf 38°C) en/of benauwdheidsklachten heeft. Als iedereen 24 uur geen klachten heeft, mag je weer naar buiten. • Blijf thuis als iemand in jouw huishouden positief getest is op het coronavirus (COVID-19). Omdat je tot veertien dagen na het laatste contact met deze persoon nog ziek kunt worden, moet je thuis blijven tot veertien dagen na het laatste contact waarop deze persoon nog besmettelijk was. Voor mensen werkzaam in cruciale beroepen of vitale processen geldt dat zij met verkoudheidsklachten of bij een zieke huisgenoot soms wel kunnen werken. Zij overleggen zo nodig met de werkgever. 	<p>Bewoner</p>
<p>De werkgever en verhuurder houden in een dag- en nachtregistratie naam, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfadres en inlener van de arbeidsmigrant bij. In geval van een bron- en contactonderzoek door de GGD kunnen zij, in overeenstemming met de AVG, deze gegevens delen met de GGD⁷.</p>	<p>Werkgever, verhuurder</p>

Veilig vervoer

Omdat veel arbeidsmigranten voor het woon-werkverkeer afhankelijk zijn van groepsvervoer dat door de werkgever wordt geleverd, is het belangrijk dat het voor werkgevers, arbeidsmigranten en handhaving duidelijk is wat de regels zijn. Voor de eenduidigheid in richtlijnen en de maximale borging van de veiligheid van arbeidsmigranten wordt aangesloten bij de sectorprotocollen *veilig taxivervoer*, *veilig zorgvervoer* en de Covid-19-richtlijnen voor het touringcarvervoer⁸. Deze protocollen zijn ontwikkeld door Koninklijk Nederlands Vervoer, FNV en CNV Vakmensen. De richtlijnen in deze protocollen borgen ook de veiligheid van de meest kwetsbare mensen in de Nederlandse samenleving, zoals ouderen en zorgbehoevenden. Aanvullend op deze richtlijnen voor het gespecialiseerde personenvervoer worden ook nog aanvullende maatregelen geformuleerd.

Richtlijn	Verantwoordelijk
<p>Reis zoveel mogelijk alleen, bijvoorbeeld met eigen vervoer. Stel vast of er echt noodzaak is om samen te reizen. Reis alleen samen als apart vervoer niet geregeld kan worden.</p>	<p>Werkgever, werknemer</p>
<p>Arbeidsmigranten (hierna ook: chauffeurs, reizigers of passagiers) die behoren tot een gezamenlijk huishouden mogen ook samen reizen. Hiervoor gelden de Rijksoverheid-regels voor huishoudens⁹.</p>	<p>Werkgever, werknemer, vervoerder</p>
<p>Reizigers die geen gemeenschappelijk huishouden vormen en samen reizen in auto's en busjes dragen verplicht niet-medische mondkapjes, als de 1,5 meter niet in acht kan worden genomen. Hierbij wordt aangesloten bij de nieuwe richtlijnen voor reizen in het OV. Reizigers en werkgevers beogen zo tevens de druk op het openbaar vervoer te beperken.</p>	<p>Werkgever, werknemer, vervoerder</p>
<p>Daar waar meerdere reizigers worden vervoerd, waarbij minimaal 1,5 meter niet in acht is te nemen tussen deze reizigers onderling, dragen de reizigers een</p>	<p>Werkgever, werknemer, vervoerder</p>

⁷ De uitzendbranche streeft ernaar om in juni 2020 een collectieve verwerkersovereenkomst namens de branche af te sluiten met de GGD, om de privacyregels strikt te waarborgen.

⁸ In de protocollen zijn richtlijnen opgesteld voor chauffeurs, reizigers en passagiers in groepsvervoer. Zie de protocollen: <https://www.knv.nl/liveblog-corona/>

⁹ Deze regels zijn niet eenduidig en daarmee niet duidelijk. Zie voetnoot 4.

<p>niet-medisch mondkapje. Net als in het OV wordt het maximale aantal reizigers beperkt, afhankelijk van de grootte van het voertuig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • personenauto: maximaal 2 reizigers • bus: maximaal 4 reizigers <p>De chauffeur draagt een chirurgisch mondkapje. Voor reizigers t/m 18 jaar geldt er geen maximumaantal reizigers per voertuig.</p>	
<p>Eventueel kunnen personenbussen en touringcars worden ingezet bij het woon-werkverkeer. Conform de richtlijnen geldt een beperking van 30 passagiers per 50 persoons-touringcar.¹⁰ Er geldt een verplicht gebruik van niet-medische mondkapjes tijdens het woon-werkverkeer in een personenbus of touringcar. De passagiers dienen 1,5 meter afstand te houden van de chauffeur. Ook dienen de passagiers vooraf te verklaren dat zij gezond zijn¹¹.</p>	Werkgever, werknemer, vervoerder
<p>Vervoer vindt zoveel mogelijk plaats in vaste groepen, indien van toepassing.</p>	Werkgever, werknemer
<p>Doordat men dicht bij elkaar zit, is er een groter risico om het coronavirus te krijgen én om het te verspreiden. Houd daarom onderling zoveel mogelijk afstand van elkaar.</p>	Werkgever, werknemer
<p>Zorg voor extra ventilatie in het vervoermiddel, bij mooi weer door het raam te openen bijvoorbeeld of anders het ventilatiesysteem te gebruiken.</p>	Werkgever, werknemer
<p>Zorg voor optimale hygiëne door de bedieningsmiddelen extra te reinigen (stuur, versnellingspook, deurklink, touchscreen etc.) en regelmatig schoon te maken.</p>	Werkgever, werknemer
<p>Neem telkens op dezelfde plek plaats.</p>	Werkgever, werknemer
<p>Als een arbeidsmigrant ziek wordt op de werkvloer, mag hij niet met groepsvervoer naar huis worden gebracht. Als de werkgever verantwoordelijk is voor het vervoer, geldt dit ook voor vervangend vervoer.</p>	Werkgever
<p>Zorg ervoor dat groepen arbeidsmigranten niet allemaal tegelijkertijd aankomen bij de werklocatie. Mogelijk kan er gewerkt worden met verschillende starttijden of kan worden afgesproken dat busvervoer niet te kort na elkaar arriveert. Bij aankomst op de werklocatie moet er voldoende ruimte zijn zodat 1,5 meter afstand gehouden kan worden. Bij toegangspoortjes wordt aangegeven wat 1,5 meter afstand is en worden looproutes uitgezet. Zorg voor maximale hygiëne bij de toegang.</p>	Inlener, werkgever, werknemer
<p>Bij vervoer naar Nederland: stel vast wat regelgeving is omtrent EU-mobiliteit in zend-, transit- en ontvangstland. Zorg voor veilige reisomstandigheden, conform de RIVM-richtlijnen en maatregelen vanuit de Rijksoverheid, vanuit zendland naar Nederland en vice versa. Zorg voor goede communicatie over grensovergangen voor arbeidsmigranten die een grens moeten oversteken voor het woon-werkverkeer.</p>	Organisator van het vervoer naar Nederland
<p>Eventueel kan er gebruik worden gemaakt van plasticafdeling tussen de zitplaatsen¹².</p>	Werkgever

¹⁰ Zie voor de COVID-19-richtlijnen voor het touringcarvervoer: <https://www.knv.nl/wp-content/uploads/2020/05/2020-05-25-Covid19-richtlijn-touringcarvervoer-Versie-5.2-2.pdf>

¹¹ <https://www.knv.nl/liveblog-corona/>

¹² Het is ook mogelijk om een fysieke afscheiding te plaatsen tussen de chauffeur en de reiziger(s). De RDW en het ministerie van I&W hebben per 29 mei de vraag onder welke voorwaarden het plaatsen van zo'n scherm in ons land zou mogen, nog in behandeling. We attenderen u op de richtlijnen in Duitsland (waar in enkele deelstaten TÜV een standpunt heeft ingenomen) en richtlijnen in België. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. De keuze is aan de vervoerder of deze vooruitlopend op de beslissing van RDW/I&W toch wil investeren in een fysieke afscheiding. Raadpleeg uw verzekeraar of tussenpersoon om na te gaan of plaatsing van een scherm consequenties heeft voor uw verzekeringen.

Veilige zorg

Arbeidsmigranten moeten weten hoe ze toegang hebben tot zorg als ze ziek worden. Uit de cao volgt dat de werkgever de arbeidsmigrant informeert over de verplichting van een ziektekostenverzekering. Daarnaast doet de werkgever de arbeidsmigrant een aanbod voor een ziektekostenverzekering. De arbeidsmigrant is niet verplicht dit aanbod te aanvaarden. Als de arbeidsmigrant het aanbod van de ziektekostenverzekering aanvaardt, kan hij de uitzendonderneming machtigen namens hem de nominale premie aan de zorgverzekeraar te betalen¹³.

Richtlijn	Verantwoordelijk
De arbeidsmigrant kan in eigen land al de Europese zorgpas (EHIC) aanvragen. Deze zorgpas moet de arbeidsmigrant altijd meenemen bij het reizen naar een andere lidstaat.	Werknemer
Elke arbeidsmigrant moet verzekerd zijn en is daar primair zelf verantwoordelijk voor. Wanneer de werkgever zorg draagt voor het aanvragen van de zorgverzekering, dan is de werkgever ervoor verantwoordelijk om het polisnummer, de polisvoorwaarden en de zorgpasjes ¹⁴ direct te verstrekken zodra ze beschikbaar zijn.	Werknemer, werkgever
De partij die de huisvesting van arbeidsmigranten faciliteert, heeft contact met huisartsenpraktijken in de regio om ervoor te zorgen dat arbeidsmigranten terecht kunnen bij een nabijgelegen praktijk.	Verhuurder, werkgever
Werkgevers dienen arbeidsmigranten in hun moedertaal te informeren over de contactgegevens van de huisarts en de verzekering, de gegevens van de GGD en de RIVM-instructies.	Werkgever
Bij besmetting in huishoudens wordt de GGD geïnformeerd voor advies of testen. Hierbij wordt ervoor gezorgd dat communicatie tussen de arbeidsmigranten en GGD-medewerkers mogelijk is, bijvoorbeeld via het corona-aanspreekpunt.	Verhuurder, werkgever

¹³ CAO voor Uitzendkrachten 2019 – 2021 artikel 36, lid 11 en 12.

¹⁴ Het polisnummer is in de regel uiterlijk drie dagen na aanmelding bekend. De zorgpasjes worden in de regel uiterlijk drie weken na aanmelding bezorgd door de zorgverzekeraar.